

Το '1821' στην Αυστραλία: Μνήμη ή Αμνησία; Αποικιοκρατία, μετανάστευση, και αναζήτηση «πατρίδας»

Μέρος ε΄

Γράφουν οι Δρ. Τούλα Νικολακοπούλου

και Δρ. Γιώργος Βασιλακόπουλος

(Πρόγραμμα Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Λατρόμπη).

Ε: Η τριπλή υπόσταση της Εκκλησίας ως 'ξένο' σώμα

Εδώ θα θέλαμε να επισημάνουμε και μιά τρίτη διάσταση στη σύνθεση του ξένου (προς το δημοκρατικά παροικιακό ήθος) σώματος που είναι η Αρχιεπισκοπή. Η πολιτική λογική του εντός-εκτός δημιουργεί στην ελληνική Εκκλησία αυτό που θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε ως αρχιεπισκοπικό 'κόμπλεξ'. Από την οπτική του ηγεμονικού εισβολέα η Αρχιεπισκοπή πολιτικά φοβάται και ιδεολογικά απεχθάνεται τις παροικίες ως εν δυνάμει φορείς πολιτικής αξιοπρέπειας και οντότητας με δημοκρατικό φρόνημα και παραδόσεις αντίστασης στον αυταρχισμό της. Αυτό όμως σημαίνει ότι η εκκλησία της αγάπης δεν αγάπησε ποτέ και δεν αγαπά τις παροικίες. Απλώς τις πειθαρχεί. Το πρόβλημα που δημιουργείται εδώ είναι βαθύ γιατί η εκκλησία προβάλλει το συλλογικό σώμα της εκάστοτε ηγεσίας της ως φορέα γνήσιας αγάπης.

Η υπόσταση του ξένου σώματος λοιπόν είναι τριπλή για την Αρχιεπισκοπή: είναι ξένη προς τις παροικίες, ξένη προς την Αυστραλιανή κοινωνία, και ξένη προς το βαθύτερο νόημα της ίδιας της πίστης της. Αυτή την τριπλή υπόσταση του ξένου εκκλησιαστικού σώματος ξεσκέπαζαν με την αντίστασή τους οι παροικίες. Ένα σημαντικό μέρος της ιστορικής σημασίας των ελληνικών παροικιών της Αυστραλίας σχετίζεται με την περήφανη στάση τους απέναντι στους Αγγλοσάξονες και την Εκκλησία, αντίσταση η οποία έχει ιστορικά αποδείξει ότι είναι αδύνατον για τους πρώτους να μην είναι ρατσιστές και για την Αρχιεπισκοπή να αγαπά, να μην ηγεμονεύει, και να μην συμπεριφέρεται αποικιοκρατικά ως ο τοποτηρητής του αποικιοκράτη. Μαζί με την αντίστασή τους απέναντι στον Αγγλοσαξονικό ρατσισμό, η αντίστασή τους προς τον Αρχιεπισκοπικό ηγεμονισμό αποτελεί ένα πράγματι λαμπρό λαϊκό παράδειγμα απλών ανθρώπων υπεράσπισης της πολιτικής τους αξιοπρέπειας και αυτονομίας. Οι ιστορικές Κοινότητες θα πρέπει αυτό να το αναγνωρίζουν με περηφάνια, όχι να το κρύβουν.

Θα παραθέσουμε εδώ δύο αποσπάσματα από τον ιστορικό Μιχάλη Τσουνή, ο οποίος πριν χρόνια με ακρίβεια εξέφρασε αυτή την τριπλή υπόσταση του ξένου σώματος με τις διαπλεγμένες διαστάσεις του αυταρχισμού προς τις παροικίες και υποτέλειας προς τους Αγγλοσάξονες:

'διαμαρτυρίες ενάντια στην ελληνική κυβέρνηση ήταν πράξεις προδοσίας, η συμμετοχή των ελλήνων μεταναστών στις πορείες της Πρωτομαγιάς και στα φεστιβάλ νεολαίας στα οποία παρηλαύνανε με ελληνικές σημαίες και εθνικές ενδυμασίες, καθώς και η συμμετοχή τους στα συνδικάτα και σε αριστερές πολιτικές κινήσεις δυσφημούσαν το καλό ελληνικό όνομα. Εξ΄ ίσου άσχημες και επικίνδυνες θεωρούνταν κριτικές και ενέργειες ενάντια στις αυστραλιανές μεταναστευτικές αρχές και ενάντια στο αυστραλιανό κατεστημένο στην ολότητά του.' Επίσης ο Τσουνής αναφέρεται με δικαιολογημένη οργή στο 'αδιάψευστο και τρομακτικό γεγονός της ιστορίας μας ότι σε καμιά από τις χιλιάδες εγκυκλίους που έχουν δημοσιευτεί εν ονόματι της επίσημης Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας από το 1924 μέχρι το 1983 δεν γίνεται λόγος για τα οικονομικό-κοινωνικά προβλήματα των πιστών μέσα στην αυστραλέζικη καπιταλιστική κοινωνία.'

Άραγε δεν θα έπρεπε ο νέος Αρχιεπίσκοπος να ζητήσει συγχώρηση από τους χιλιάδες Έλληνες μετανάστες στους οποίους ποτέ δεν συμπαραστάθηκε η Εκκλησία σε καιρούς ιδιαίτερα σκληρούς και απάνθρωπους, αναπτύσσοντας έναν ειλικρινή λόγο κριτικής και ελέγχου των υπεύθυνων θεσμών;

Ζ: Έλλειψη αυθεντικού μεταναστευτικού λόγου

Ο πυρήνας της ιστορικής παρέμβασης λοιπόν των παροικιών (ως δημοκρατικά συγκροτημένοι 'ξένοι' ή μαχόμενοι πολίτες), παράλληλα με τους κοινωνικούς, πολιτικούς, και ταξικούς αγώνες, περιστρεφόταν, άμεσα ή έμμεσα, γύρω από τους πλέον κεντρικούς όρους της λευκής Αυστραλιανής αυτογνωσίας, αυτούς της πατρίδας και της κοινωνικής δικαιοσύνης. Τα ιδεολογικά θεμέλια της Αυστραλιανής κοινωνίας στην κυριολεξία συντρίβονται κάθε φορά που γίνεται προσπάθεια να κατανοήσουμε τη σημασία τους. Δεν είναι όμως το νοσταλγικό ερώτημα για την 'μητέρα' πατρίδα που χάσαμε, και για την καλή 'μητριά' που βρήκαμε. Είναι το ιστορικά δύσκολο ερώτημα για το εάν αυτός εδώ ο τόπος είναι, η μπορεί να γίνει, πατρίδα μας με γνώμονα την προάσπιση της

πολύπλευρης κοινωνικής δικαιοσύνης.

Σήμερα μπαίνουν επί τάπητος θεμελιακά ζητήματα. Όπως τονίσαμε το θέμα των ιθαγενών είναι το πρώτο και το κυριότερο. Ποια είναι η σχέση μας απέναντί τους; Μπορούμε να διδάσκουμε τα παιδιά μας για την ελληνική σκλαβιά τεσσάρων αιώνων και για τον αγώνα μας για λευτεριά, συμμετέχοντας σιωπηρά στην κατάκτηση της γης του ιθαγενή ο οποίος αγωνίζεται δυο αιώνες τώρα για τη δική του λευτεριά; Στον βαθμό που αυτό δεν αναγνωρίζεται, όπως το έχουν αναγνωρίσει άλλοι, γιορτές όπως για παράδειγμα αυτή της 25ης Μαρτίου, στην καλύτερη περίπτωση είναι πανηγύρια εθελουφλίας. Τη δεκαετία του 1960 οι αγγλοαυστραλοί δεν έστελναν τα παιδιά τους σε σχολεία στα οποία φοιτούσαν πολλά μεταναστούπολα. Σήμερα τα δικά μας παιδιά δεν στέλνουν τα παιδιά τους στα σχολεία που φοιτούν παιδιά μουσουλμάνων. Ποιός θα μιλήσει για τον εγχώριο ρατσισμό μας; Πού είναι η υποστήριξή μας προς τους μουσουλμάνους Αυστραλούς και τους 'λαθρομετανάστες', οι οποίοι υποφέρουν - όπως υποφέραμε και εμείς - από το ρατσισμό, στην σημερινή περίοδο σκοταδισμού και απανθρωπιάς για τη χώρα μας (την Αυστραλία); Ποιά είναι η άποψή μας για την ιστορία μας ως μετανάστες; Ποιός θα τη γράψει, και πότε θ' αρχίσουμε να την παρουσιάζουμε στα παιδιά μας με την περηφάνια της κεκτημένης αυτογνωσίας; Πότε θ' αγκαλιάσουμε τους δικούς μας πνευματικούς ανθρώπους που ήδη παρεμβαίνουν με αξιώσεις στον ευρύτερο κοινωνικό διάλογο για συλλογική αυτογνωσία, ως καλλιτέχνες, πανεπιστημιακοί κτλ. αλλά είναι άγνωστοι στις παροικίες; Πότε θα τιμήσουμε και θα μνημονεύσουμε τους πάροικους που σήκωσαν το ανάστημά τους ενάντια στην αδικία για να θεωρούμε εμείς τους εαυτούς μας ισότιμους πολίτες; Πότε θα βρούμε το θάρρος να συζητήσουμε κριτικά τον ιστορικό ρόλο της επίσημης Εκκλησίας, οι αντιπρόσωποι των οποίων εδώ και σχεδόν έναν αιώνα μας αντιμετωπίζουν ως αποικία 'αμνών' στην ξενιτιά που έχουν ανάγκη από 'ποιμένες', μας χειραγωγούν και μας κολακεύουν ως 'γνήσιους' Έλληνες και Χριστιανούς εκ του πονηρού; Αυτά βέβαια είναι μόνο λίγα από τον ωκεανό θεμάτων που μας πολιορκούν ως οργανικό κομμάτι του Αυστραλιανού λαού, και ως Έλληνες μετανάστες που στάθηκαν στα πόδια τους μόνοι, χωρίς τα δεκανίκια κανενός και παρά την έχθρα των επίσημων αρχών, για να δημιουργήσουν τη δικιά τους ιστορία.

Την ιστορική αυτή στιγμή όμως το να αναπτυχθεί ξανά ένας τέτοιος προβληματισμός είναι μιά ιδιαίτερα δύσκολη πρόκληση γιατί ζούμε πλέον την συρρίκνωση και μεθοδευμένη παρακμή της ανοιχτής, και προς τον εαυτόν της και προς την ευρύτερη κοινωνία, παροικίας. Στο δημόσιο χώρο των παροικιών δεν ενθαρρύνεται πλέον η ουσιαστική διακίνηση ιδεών για τη φυσιογνωμία μας και τη θέση μας σε αυτή τη χώρα. Στην πλειοψηφία τους σήμερα οι παροικιακοί φορείς, και ιδιαίτερα οι ιστορικές Κοινότητες της Μελβούρνης και του Σίδνεϊ, είναι ενσωματωμένοι σε μια πολυδιάστατη κατάσταση εφησυχασμού, και μεθοδικά καλλιεργημένης εσωτερικής αμνησίας. Δυστυχώς στεκόμαστε ήδη απαξιωτικά απέναντι στην πολιτική μας ιστορία ως μετανάστες και πολίτες Ελληνικής καταγωγής που προβληματίστηκαν και πρωτοστάτησαν σε μεγάλες κοινωνικές και ιδεολογικές ανακατατάξεις. Έχουμε ήδη εισέρθει σε μια πορεία συλλογικού εγκλωβισμού στην εικόνα που έχουν διαμορφώσει και προωθούν διάφορα κέντρα του γραφικού, εθνολάτρη, αρχαιολάτρη, και 'χριστιανίζοντα' Έλληνα που 'διαπρέπει' στην 'ξενιτιά' και παρουσιάζεται ως πετυχημένος στον κυρίαρχο Αγγλοσάξονα. Σταδιακά χάνουμε την πολιτική μας αξιοπρέπεια με το να χάνουμε την ίδια την ιστορική μας μνήμη. Μέσα σε αυτό το κενό εν εξελίξει θα πρέπει να δούμε και να κατανοήσουμε την καινούργια φάση της Αρχιεπισκοπικής πολιτικής και ιδεολογικής παρέμβασης που σηματοδότησε ο ερχομός του νέου Αρχιεπισκόπου. Είναι μέσα στον ορίζοντα του μεθοδευμένου τραύματος της αμνησίας των 'πετυχημένων' παροικιών, της βιολογικής πλέον υποχώρησης των συμπάροικων της 'ηρωικής' θα λέγαμε πρώτης γενιάς, και των ξεχασμένων ιδανικών μιας εποχής οραμάτων, που παρεμβαίνει ο Αρχιεπίσκοπος με την σιωπηρή συγκατάθεση ιστορικών Κοινοτήτων οι οποίες φαίνεται να έχουν χάσει οριστικά την πολιτική τους πυξίδα ως συλλογικοί φορείς ουσιαστικής αυτογνωσίας και αναζήτησης.

(Θερμές ευχαριστίες στον Η. Διακολαμπριανό και τον Γ. Μιχελακάκη για τις παρατηρήσεις τους)